

SAJUNGOS VYRIAUSIASIS
ĮGALIOJINIS UŽSIENIO
REIKALAMS IR
SAUGUMO POLITIKAI

Briuselis, 2025 03 19
JOIN(2025) 120 final

BALTOJI KNYGA

dėl Europos gynybos parengties 2030 m.

1. ĮVADAS

Europa susiduria su didele ir vis augančia grėsme. Vienintelis būdas, kaip galime užtikrinti taiką – turime būti pasirengę atgrasyti tuos, kurie mums pakenktų. Mūsų pagrindai yra tvirti, pavyzdžiui, turime potencialą išlaisvinti didžiulius išteklius ir neišnaudotą technologinę ir pramoninę galią. Tačiau mūsų startinė pozicija yra tokia, kad mūsų gynybos parengtis yra susilpninta dešimtmečius trukusių nepakankamų investicijų.

Šiuo metu mūsų žemynui kenkia karas, agresija ir kiti priešiški veiksmai. Europos Sąjunga turi didžiulį turtą ir gamybinės galios ir yra giliai įsitikinusi, kad visoms valstybėms narėms bendros demokratinės vertybės yra labai svarbios. Tačiau jai daro spaudimą išorės subjektai, kurie telkia savo išteklius ir veiksmingiau naudoja technologijas savo tikslams pasiekti. Jie kelia tiesioginę grėsmę mūsų gyvenimo būdui ir gebėjimui pasirinkti savo ateities kelią taikant demokratinis procesus. Jie mano, kad neturime politinės valios prasmingam ir strateginiu požiūriu patvariam sprendimui parengti.

Dabartiniai tarptautinės tvarkos pokyčiai yra didžiausi nuo 1945 m. Jie ypač dideli Europoje, nes jos vaidmuo pastarąjį šimtmetį sprendžiant pagrindinius geopolitinius uždavinius yra centrinis. Politinė pusiausvyra, įsivyravusi pasibaigus Antrajam pasauliniam karui, o vėliau ir Šaltajam karui, yra smarkiai sutrikdyta. Kad ir kiek ilgėtumėmės šios praėjusios eros, turime susitaikyti su tikrove, kad tie laikai negrįš. Siekiant užsitikrinti savo interesus ir išreikšti savo vertybes, toliau bus itin svarbu laikytis tarptautinės taisyklėmis grindžiamos tvarkos. Tačiau antroje šio dešimtmečio pusėje ir vėliau bus formuojama nauja tarptautinė tvarka. Jei nesuforuosime šios tvarkos tiek savo regione, tiek už jo ribų, liksime pasyvūs šio tarpvalstybinės konkurencijos laikotarpio rezultatų su visomis galimomis jų neigiamomis pasekmėmis, įskaitant realią plataus masto karo perspektyvą, gavėjai. Jei neveiksime, istorija mums neatleis.

Šiomis aplinkybėmis Europa turi priimti esminį sprendimą dėl savo ateities. Ar ji nori kapanotis per ateinančius metus, bandydama palapsniui ir atsargiai prisitaikyti prie naujų iššūkių? O gal ji nori spręsti dėl savo ateities, kurioje nebūtų prievartos ir agresijos, užtikrindama, kad Europos žmonės galėtų gyventi saugiai, taikiai, demokratiškai ir klestėdami? Jei į šį momentą reaguosime ryžtingai, imsime kolektyvinių veiksmų ir parengsime aiškią strategiją, tvariau sustiprinsime savo poziciją pasaulyje ir atnaujinsime savo tarptautinius aljansus. Sudarysime sąlygas atnaujinti Europos projektą ir pagerinti savo piliečių saugumą, klestėjimą ir gerovę. Tačiau jei ir toliau eisime tuo pačiu keliu, galiausiai tapsime susilpnėję, susiskaldę ir pažeidžiami.

Mūsų saugumui didžiulės naudos davė tiek NATO, tiek Europos Sąjunga. Pastaraisiais metais vis glaudžiau dirbome reaguodami į mums kylančias grėsmes. Tačiau ateinančiais metais to nepakaks. Jei Europa nori atkurti patikimą atgrasomąjį poveikį ir užtikrinti saugumą, nuo kurio priklausoma mūsų gerovė, ji turi padaryti daug daugiau. Tam reikia, kad valstybės narės veiktų solidariai ir investuotų į mūsų kolektyvinę gynybą.

Ukrainos ateitis yra labai svarbi visos Europos ateičiai. Nuo 2022 m. prie Europos Sąjungos sienų vyksta plataus masto didelio intensyvumo karas, kuris nusinešė tūkstančius gyvybių, kuris sukėlė masinį gyventojų perkėlimą bei didžiulį ekonominių sąnaudų ir dėl kurio tyčia naikinamos gyvybiškai svarbios energetikos sistemos ir kultūros paveldas. Šio karo rezultatas bus vienas lemiamų mūsų bendros ateities ateinančiais dešimtmečiais veiksnių.

Europa susiduria su kitomis didėjančiomis grėsmėmis ir saugumo problemomis savo regione ir už jo ribų. Mūsų platesnėje kaimynystėje – nuo Arkties iki Baltijos jūros, Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos – auga strateginė konkurencija. Tarpvalstybiniai iššūkiai, tokie kaip spartūs technologiniai pokyčiai, migracija ir klimato kaita, gali sukelti labai didelį spaudimą mūsų politinei ir ekonominei sistemai. Autoritarinės valstybės, tokios kaip Kinija, vis labiau siekia įtvirtinti savo valdžią ir kontrolę mūsų ekonomikoje ir visuomenėje. Tradiciniai sąjungininkai ir partneriai, tokie kaip Jungtinės Valstijos, taip pat savo dėmesį nukreipia nuo Europos į kitus pasaulio regionus. Apie tai buvome daug kartų įspėti, tačiau dabar tai vyksta greičiau, nei daugelis tikėjosi.

Atėjo laikas Europai vėl apsiginkluoti. Siekiant plėtoti būtinus pajėgumus ir karinę parengtį patikimai atgrasyti nuo ginkluotos agresijos ir užsitikrinti savo ateitį, reikia labai padidinti Europos gynybos išlaidas. Tai turi būti veiksmingiau nei bet kada koordinuojama ir nukreipiama tarp valstybių narių, atspindint mūsų bendras stipriausias puses ir šalinant trūkumus, atsirandančius dėl nekoordinuotų veiksmų.

Mums reikalinga stipresnė ir atsparesnė gynybos pramoninė bazė. Kad mūsų gynybos pramonė neatsiliktų nuo karo pobūdžio pokyčių, mums reikia technologinių inovacijų ekosistemos. Turime pasimokyti iš šios patirties ir pritaikyti ją galimam didelio masto konfliktui artimiausioje ateityje. Viešuosius pirkimus turime vykdyti greičiau ir veiksmingiau. Turime rasti naujų būdų dirbti su sąjungininkais ir partneriais, kurie siekia tų pačių tikslų.

Norint atkurti Europos gynybą, pirmiausia reikia didelių ilgalaikių investicijų. Kartu turime paspartinti darbą visose srityse, kad skubiai padidintume Europos gynybos parengtį ir užtikrintume, kad ne vėliau kaip iki 2030 m. Europa turėtų tvirtą ir pakankamą Europos gynybos poziciją, taip padidindami savo indėlį į transatlantinį saugumą.

Šioje baltojoje knygoje pateikiamas plano „ReArm Europe“ pagrindas ir paaiškinama, kodėl Europos investicijos į gynybą turėtų būti išskirtinai padidintos. Joje nustatomi būtini Europos gynybos atkūrimo, paramos Ukrainai, kritinių pajėgumų trūkumo šalinimo ir stiprios bei konkurencingos gynybos pramoninės bazės sukūrimo veiksmai.

Šioje baltojoje knygoje išdėstomos konkrečios valstybių narių bendradarbiavimo galimybės, kad jos galėtų trumpuoju laikotarpiu skubiai papildyti savo šaudmenų, ginklų ir karinės įrangos atsargas. Tai taip pat labai svarbu siekiant išlaikyti ir didinti karinę paramą Ukrainai. Baltojoje knygoje pabrėžiama, kad parama Ukrainai yra neatidėliotina ir aktualiausia Europos gynybos užduotis. Šiuo metu Ukraina yra Europos gynybos priešakinė linija, besipriešinanti agresijos karui, kurį skatina didžiausia grėsmė mūsų bendram saugumui.

Kalbant apie vidutinės trukmės ir ilgąjį laikotarpį, baltojoje knygoje atkreipiamas dėmesys į kelias ypatingos svarbos pajėgumų sritis, kuriose valstybės narės jau nustatė ES ir NATO pajėgumų prioritetų iniciatyvų spragų. Baltojoje knygoje siūloma, kad valstybės narės skubiai sutelktų pastangas šioms spragoms pašalinti, be kita ko, įgyvendindamos Europos gynybos srities bendrų interesų projektus, kuriuos turi nustatyti valstybės narės ir kuriems būtų taikomos ES paskatos. Todėl ES parama bendradarbiaujamajam pajėgumų stiprinimui padės NATO narėmis esančioms ES valstybėms narėms greičiau ir ekonomiškiau pasiekti savo pajėgumų tikslus ir nuo pat pradžių užsitikrinti didesnę sąveikumą. Galiausiai šioje baltojoje knygoje siūlomos Europos gynybos technologinės ir pramoninės bazės stiprinimo, mokslinių tyrimų skatinimo ir ES masto gynybos įrangos rinkos kūrimo kryptys.

2. SPARČIAI PRASTĖJANČIOS STRATEGINĖS APLINKYBĖS

Grėsmės Europos saugumui didėja ir kelia didelį pavojų mūsų gyvenimo būdai. Dar prieš 2022 m. Rusijos invaziją į Ukrainą buvo vis labiau įsisąmoninama, kokioje pavojingoje saugumo aplinkoje veikiame. Tai savo ruožtu paveikė mūsų politinę sistemą ir padarė neigiamą poveikį ekonomikos augimui, nes žmonės baiminasi priešiško subjektų elgesio sukulto tarptautinės tvarkos pažeidimo pasekmių.

Pirma, Europos Sąjunga dėl savo geografijos ir istorijos yra neapsaugota nuo tam tikrų iššūkių platesnėje Europos kaimynystėje. Dėl artumo Šiaurės Afrikai ir Artimiesiems Rytams Europa jaučia šių regionų patiriamų karų, migracijos ir klimato kaitos padarinių išorinį poveikį. Šiaurėje Arktis tampa nauja geopolitinės konkurencijos arena. Kitoje Atlanto pusėje Jungtinės Valstijos, tradiciškai stiprios sąjungininkės, yra aiškiai įsitikinusios, kad jos yra per daug įsipareigojusios Europai ir turi atkurti pusiausvyrą, sumažindamos savo istorinį, kaip vieno pagrindinių saugumo garantų, vaidmenį.

Antra, esama daug įvairių rūšių grėsmių saugumui, kurios tampa vis labiau tarpusavyje susijusios ir vis labiau plinta. Tai, be kita ko, terorizmo ir smurtinio ekstremizmo atvejai, hibridiniai išpuoliai, tarptautinių organizuotų nusikalstamų grupių ir kibernetinių nusikaltėlių tinklų veiksmai. Įrodymų, kad šios grupės ir priešiški valstybiniai subjektai yra susiję, daugėja. Šiems ryšiams sąlygas sudaro naujos technologijos, kurios lengvai peržengia valstybių sienas.

Trečia, vienas iš skiriamųjų šios naujos eros veiksnių yra tai, koku mastu šie saugumo iššūkiai yra strateginio pobūdžio ir todėl reikalauja strateginio atsako. Pavyzdžiui, Rusija kelia didelę strateginę grėsmę mūsų lauke. Ji privertė Europą ir mūsų partnerius patirti nuo 1945 m. neregėto masto mechanizuoto didelio intensyvumo karo realybę Europos žemyne. Rusija, kuri jau ir taip yra labiausiai apsiginklavusi Europos valstybė, dabar valdo karo ekonomiką, daugiausia dėmesio skirdama savo karo tikslų siekimui, grindžiamam pramonės sutelkimu ir technologinėmis inovacijomis.

Kinijos iškilimo poveikis saugumui yra panašaus strateginio pobūdžio. Kinijos keliamas iššūkis yra sisteminis, nes jis grindžiamas visiškai kitokia – autoritarine ir nedemokratinė – valdymo sistema nei ES. Jis taip pat yra sisteminis, nes yra susijęs su Kinijos požiūriu į prekybą, investicijas ir technologijas, kuriuo ji siekia pirmumo, o kai kuriais atvejais ir viršenybės.

Šiais laikais, kai daugėja grėsmių ir didėja sisteminė konkurencija, Europa turi imtis strateginių atsakomųjų veiksmų. Todėl turime išnaudoti Europos Sąjungos stipriąsias puses, taip pat spręsti sąlyginio silpnumo klausimus, pavyzdžiui, mūsų gebėjimą nustatyti aiškia pagrindinę veiksmų kryptį. Priešingu atveju Europa negalės visapusiškai spręsti dėl savo ateities ir dideli ekonominiai, technologiniai ir kariniai blokai, siekiantys įgyti pranašumą, nepaisys jos interesų.

Trumpuoju laikotarpiu Europos ateitį lemia kova Ukrainoje. Vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, jei nesikeis dabartinė veiksmų kryptis, kai kurie mums kylantys iššūkiai tik paaštrės. Likusios pasaulio šalys lenktyniauja karinio modernizavimo ir technologinio bei ekonominio pranašumo srityse. Šios lenktynės intensyvėja, o Europa dar turi parengti visapusiškai nuoseklų atsaką, kuris atitiktų dabartinės padėties rimtumą.

Rusija, remiama Baltarusijos, Korėjos Liaudies Demokratinės Respublikos ir Irano, toliau didins savo karo ekonomikos mastą. Rusija masiškai plečia savo karinės pramonės gamybos

pajėgumus: apskaičiuota, kad 2024 m. išlaidos gynybai sudarė 40 proc. Rusijos federalinio biudžeto ir iki 9 proc. jos BVP (palyginti su 6 proc. 2023 m.). Numatoma, kad 2025 m. Rusija viršys valstybių narių gynybos išlaidas pagal perkamosios galios paritetą. Be to, Rusija aiškiai tvirtina, kad, jos supratimu, ji ir toliau kariauja su Vakarais. Jei Rusijai bus leista pasiekti savo tikslus Ukrainoje, jos teritoriniai užmojai išsiplės. Artimiausioje ateityje Rusija išliks viena pagrindinių grėsmių Europos saugumui, įskaitant jos agresyvesnę branduolinę poziciją ir branduolinių ginklų dislokavimą Baltarusijoje. Rusija naudojami sisteminio nestabilumo tinklu, be kita ko, glaudžiai bendradarbiaudama su kitomis autoritarinėmis valstybėmis. Ji nuolat kursto įtampą ir nestabilumą Europos kaimyninėse šalyse – Vakarų Balkanuose, Sakartvele, Moldovoje ar Armėnijoje – ir jos destabilizuojanti įtaka Afrikoje vis didėja.

Nors **Kinija** yra svarbi ES prekybos partnerė, ji didina gynybos išlaidas, o jos karinių pajėgų telkimui trūksta skaidrumo. Šiuo metu ji užima antrą vietą pasaulyje pagal karines išlaidas, pralenkdama visas kitas Rytų Azijos šalis kartu sudėjus. Ji sparčiai plečia savo karinius pajėgumus, įskaitant branduolinius, kosmoso ir kibernetinius pajėgumus. Šis pokytis labai keičia strateginę pusiausvyrą Indijos ir Ramiojo vandenynų regione. Kinijos karinės ir gynybos pramonės modernizavimas yra ir kiekybinis, ir kokybinis. Kinija stiprina savo politines, ekonomines, karines, kibernetines ir kognityvines priemones, kad darytų spaudimą Taivanui, tačiau tiesioginės konfrontacijos ribos neperžengia. Keičiantis Taivano *status quo*, kyla didelio sutrikdymo, kuris turėtų didelių ekonominių ir strateginių pasekmių Europai, rizika. Be to, Kinijos veiksmai Rytų ir Pietų Kinijos jūrose destabilizuoja regioną, o jos besiplečianti karinė projekcija pietų Ramiajame vandenyne ir Indijos vandenyne kelia Europos partnerių susirūpinimą.

Geopolitinė konkurencija kursto dar didesnę nestabilumą keliose pasaulio dalyse. Tai ne tik daro poveikį Europos saugumui, bet ir kelia pavojų mūsų ekonomikai. **Artimuosiuose Rytuose** tiek ugnies nutraukimas Gazoje, tiek B. al-Assado režimo žlugimas Sirijoje suteikia galimybių sumažinti įtampą regione ir nutraukti žmonių kančias. Tai taip pat galėtų sumažinti ekonominių nesaugumą ir padėti išvengti išorinio poveikio, be kita ko, aplink Raudonąją jūrą. Irano tiesioginis ryšys su Rusija, jo kariniai siekiai, parama įgaliotosioms pajėgoms ir vaidmuo destabilizuojant regioną ir toliau kelia didelį susirūpinimą dėl Europos saugumo. Nestabili padėtis Izraelyje ir Palestinoje, Sirijoje ir Libane turės būti atidžiai stebima, kad būtų išvengta įtampos atsinaujinimo.

Konfliktai, nestabilumas ir didėjantis smurtinis ekstremizmas Afrikoje, įskaitant Sahelį, Libiją ir Sudaną, daro tiesioginį poveikį saugumui ir ekonomikai Europoje ir toliau lems nestabilumą.

Didėjančios hibridinės grėsmės, be kita ko, yra kibernetiniai išpuoliai, sabotazas, elektroninis pasaulinių navigacinių ir palydovinių sistemų trikdymas, dezinformacijos kampanijos ir politinis bei pramoninis šnipinėjimas, taip pat migracijos kaip ginklo naudojimas. Plečiasi sabotažo veikla Baltijos ir Juodojoje jūrose. Grėsmė kyla jūrų ir jūrininkystės veiklai, su ja susijusiam eismui ir ypatingos svarbos povandeninei infrastruktūrai. Europos veiksmų laisvei ore ir kosmose taip pat vis dažniau kyla grėsmė.

Geopolitinė konkurencija ne tik sukėlė naujas ginklavimosi varžybas, bet ir išprovokavo **pasaulines technologijų lenktynes**. Naujoje geopolitinėje aplinkoje technologijos bus pagrindinė konkurencijos ypatybė. Keletas ypatingos svarbos ir pamatinių technologijų, tokių kaip dirbtinis intelektas, kvantinės technologijos, biotechnologijos, robotika ir hipergarsinės technologijos, yra pagrindiniai ilgalaikio ekonomikos augimo ir karinio pranašumo veiksniai. Tam labai svarbu skatinti inovacijas. Todėl technologijų sklaida komerciniais tikslais turi būti

suderinta su griežtesnėmis technologijų ekosistemomis, kad būtų pasiekti nacionalinio saugumo tikslai. ES strateginiai konkurentai labai daug investuoja į šią sritį.

Tas pats pasakytina apie **ypatingos svarbos žaliavų**, kurios yra labai svarbios mūsų ekonominei ir pramonei gamybai, gynybos pajėgumams ir konkurencingumui, tiekimo saugumą. Vis dažniau jos tampa konkurencijos ir konfliktų priežastimi ir galios politikos dalimi, nes pernelyg didelė priklausomybė gali būti išnaudojama. Pavyzdžiui, padidėjus įtampai Taivano sąsiauryje, ES galėtų netekti prieigos prie pagrindinių medžiagų, ypatingos svarbos technologijų ir komponentų.

Atšiauresniame itin konkurencingame ir sandorių geopolitikos pasaulyje, apimančiame įvairias sritis, ES turi būti pajėgi veiksmingai atremti bet kokius iššūkius ir būti pasirengusi net ekstremaliausioms karinėms situacijoms, tokioms kaip ginkluota agresija.

3. EUROPOS PARENGTIS 2030 M.

Atsižvelgiant į strateginės aplinkos pokyčius, Europai svarbu sukurti pakankamai atgrasymo pajėgumų, kad būtų užkirstas kelias galimam agresijos karui.

Valstybės narės visada liks atsakingos už savo kariuomenes – nuo doktrinos iki dislokavimo – ir už savo ginkluotųjų pajėgų poreikių nustatymą. Be to, ES visada veiks nedarydama poveikio kai kurių valstybių narių saugumo ir gynybos politikos specifikai ir atsižvelgdama į visų valstybių narių saugumo ir gynybos interesus.

Tačiau ES gali daug nuveikti remdama ir koordinuodama valstybių narių pastangas stiprinti gynybos pramoninę bazę ir bendrą ES gynybos parengtį, įskaitant Europos indėlį į NATO vykdomą atgrasymą ir bendrą gynybą. Sudarydama būtinas sąlygas smarkiai paankstinti investicijas į gynybos sektorių, užtikrindama būtiną nuspėjamumą pramonei ir mažindama biurokratizmą, ES padės valstybėms narėms iki 2030 m. pasiekti visišką parengtį.

ES papildo ir didina atskirų valstybių narių pastangas. Nepriklausomai nuo valstybių narių pasirinkto formato, vykdant bendradarbiavimo projektus bus sustiprintas koordinavimas, taip sukuriant masto ekonomiją ir pagerinant įgyvendinimo terminus. Tai savo ruožtu padidins Europos gynybos pramonės gamybos pajėgumus.

ES kuria pridėtinę vertę:

- sudarydama palankesnes sąlygas glaudesniai bendradarbiavimui ir veiksmingo masto Europos gynybos pramonei ginklų sistemų kūrimo, gamybos ir pardavimo srityse,
- sudarydama palankesnes sąlygas veiksmingumui, pakeičiamumui ir sąveikumui, leisdamas išvengti konkurencingo pirkimo ir taip mažindamas sąnaudas, taip pat didindamas valstybių narių perkamąją galią, drauge padėdama ne vienus metus užtikrinti pramoninės paklausos stabilumą ir nuspėjamumą,
- remdama dvejopo naudojimo infrastruktūrą, skirtą judumui ir kosminiams ryšiams, navigacijai ir stebėjimui,
- sudarydama sąlygas partnerystėms.

Po šios baltosios knygos bus parengta ES pasirengimo krizėms strategija, kurioje bus išdėstytas integruotas visus pavojus apimantis požiūris į parengtį konfliktams ir krizėms, ir ES vidaus

saugumo strategija, kurioje bus nustatyta išsami ir vieninga grėsmių saugumui prevencijos, nustatymo ir veiksmingo reagavimo į jas sistema.

4. TRŪKUMŲ KLAUSIMO SPRENDIMAS

Siekdamos patikimai atgrasyti nuo užsienio ginkluotos agresijos ir šalinti nestabilumo ir konfliktų padarinius, ES valstybės narės turi turėti pajėgumų, būtinų visoms karinėms užduotims vykdyti. Šiuo metu valstybės narės susiduria su ypatingos svarbos pajėgumų trūkumais, kurie ilgą laiką daro poveikį sudėtingų karinių operacijų vykdymui. Atsižvelgiant į sparčiai prastėjančias geopolitines aplinkybes ir didėjančią įtampą, Europa per pagrįstai trumpą laiką turi įsigyti reikiamų išteklių.

Norint atstatyti Europos gynybą, reikia imtis veiksmų keliais aspektais, juos glaudžiai koordinuojant su NATO. Siekiant papildyti išekvotas valstybių narių karinės aparatinės įrangos ir įrenginių atsargas, reikia imtis skubių veiksmų ir investicijų. Žvelgiant į ateitį, plataus masto visos Europos bendradarbiavimo plėtojimas siekiant pašalinti ypatingos svarbos pajėgumų trūkumus prioritetingose srityse yra strateginė būtinybė, kuriai įgyvendinti prireiks kelerių metų, todėl dabar dar svarbiau intensyvinti tokias pastangas.

Ypatingos svarbos pajėgumų trūkumas

Siekiant išspręsti ypatingos svarbos pajėgumų trūkumo problemą, reikia: 1) bendro valstybių narių sutarimo dėl skubiausių investicijų į pajėgumus prioritetų, atsižvelgiant į naujausias Europos Vadovų Tarybos gaires; 2) stabilaus ir ilgalaikio išipareigojimo trūkumo problemai spręsti; 3) aiškaus valstybių narių susitarimo dėl kiekvienos rūšies pajėgumų, kurie gali skirtis, valdymo sistemos, ir 4) ES finansavimo ir paskatų, siekiant padėti valstybėms narėms sutelkti reikiamus biudžeto išteklius ir juos panaudoti veiksmingiausiu ir tikslingiausiu būdu.

ES jau dabar:

- padeda valstybėms narėms nustatyti ES lygmens pajėgumų trūkumus ir prioritetus,
- padeda valstybėms narėms inicijuoti naujus pajėgumų projektus, pradedant reikalavimų suderinimu, (sėkmingas pavyzdys – daugiafunkcis tankerių ir transporto orlaivių parkas),
- remia paklausos telkimą užtikrindama bendradarbiaujamuosius viešuosius pirkimus, sudarydama sąlygas pramoniniam etapui ir vykdydama bendrus viešuosius pirkimus valstybių narių vardu ir jų prašymu (pvz., 155 mm šaudmenys Ukrainai),
- stiprina bendradarbiavimą pasitelkiant nuolatinę struktūrizuotą bendradarbiavimą (PESCO) siekiant įgyvendinti pajėgumų ir operatyvinius gynybos projektus.

Gynybos pajėgumų sritys

Remiantis valstybių narių jau nustatytais gamybos pajėgumų trūkumais, šioje baltojoje knygoje nustatytos septynios prioritetingos sritys, kurios yra itin svarbios kuriant tvirtą Europos gynybą. Prioritetingos pajėgumų sritys apibūdintos toliau.

Oro ir priešraketinė gynyba: integruota daugiasluoksnė oro ir priešraketinė gynyba, apsauganti nuo visų oro grėsmių (sparnuotųjų raketų, balistinių ir hipergarsinių raketų, orlaivių ir bepiločių orlaivių sistemų (UAS)).

Artilerijos sistemos: pažangios artilerijos sistemos, įskaitant šiuolaikines artilerijos ir ilgojo nuotolio raketų sistemas, skirtas tikslioms ilgojo nuotolio atakoms prieš sausumos taikinius (tikslūs smūgiai giliame priešo užnugaryje).

Šaudmenys ir raketos: remiantis Europos išorės veikslių tarnybos iniciatyva „Amunicijos planas 2.0“, strateginės šaudmenų, raketų ir komponentų atsargos, taip pat pakankami gynybos pramonės gamybos pajėgumai, kad būtų užtikrintas savalaikis atsargų papildymas.

Bepiločiai orlaiviai ir kovos su bepiločiais orlaiviais sistemos: bepilotės sistemos, įskaitant oro, antžemines, paviršines ir povandenines transporto priemones, kurios gali būti valdomos nuotoliniu būdu arba veikti autonomiškai, naudojant pažangią programinę įrangą ir jutiklius, ir kuriomis didinami pajėgumai, kuriuos suteikia šios technologijos (pvz., informuotumas apie padėtį, stebėjimas ir kt.).

Karinis mobilumas: ES masto sausumos koridorių, oro uostų, jūrų uostų ir pagalbinių elementų bei paslaugų tinklas, sudarantis palankesnes sąlygas sklandžiai ir greitai transportuoti karines pajėgas ir karinę įrangą visoje ES ir šalyse partnerėse.

Dirbtinis intelektas, kvantinės technologijos, kibernetinės ir elektroninės kovos priemonės: gynybos taikomosios programos, grindžiamos kariniu dirbtiniu intelektu ir kvantine kompiuterija; ES masto pažangios elektroninės sistemos, skirtos a) netrukdomam elektromagnetinio spektro naudojimui sausumos, oro, kosmoso ir jūrų pajėgoms ir operacijoms apsaugoti ir užtikrinti; b) priešininko elektromagnetiniam spektrui slopinti, trikdyti ir blokuoti, ir c) laisvei veikti kibernetinėje erdvėje apsaugoti ir nekliudomai prieigai prie kibernetinių pajėgumų užtikrinti. Siekiant užtikrinti apsaugą ir veikslių laisvę kibernetinėje erdvėje, reikalingi tiek gynybiniai, tiek puolamieji kibernetiniai pajėgumai. Kartu su valstybėmis narėmis reikia sukurti savanorišką puolamųjų kibernetinių pajėgumų paramos sistemą, kuri būtų patikima atgrasymo priemonė.

Strateginės įgalinančios priemonės ir ypatingos svarbos infrastruktūros apsauga: įskaitant strateginio transportavimo oru ir degalų atsargų papildymo ore orlaivius, žvalgybą ir stebėjimą, informuotumą apie padėtį jūroje, kosmoso ir kitų saugių ryšių priemonių bei karinės degalų infrastruktūros naudojimą ir apsaugą, bet tuo neapsiribojant.

Pasinaudojimas „bendradarbiavimu grindžiamu dividendu“

Esama svarių priežasčių šiuos pajėgumų trūkumus šalinti bendradarbiaujant.

Ir Niinistö, ir Draghi pranešimuose pabrėžiama, kad dėl nepakankamo bendradarbiavimo gynybos pajėgumai plėtojami neveiksmingai, o visos valstybės narės patiria papildomų išlaidų. Todėl neišnaudojamos galimybės pasinaudoti Europos masto ekonomija vieneto sąnaudoms mažinti. Mažos ir suskaidytos valstybių narių gynybos išlaidos inovacijoms daro neigiamą poveikį besiformuojančioms perversminėms technologijoms, kurios yra gyvybiškai svarbios būsimiems gynybos pajėgumams.

Pajėgumų trūkumus galima šalinti įsigyjant didelio intensyvumo kovos pajėgumų pagal ES ir NATO pajėgumų procesus. Daugumos šių sričių projektų mastas, sąnaudos ir sudėtingumas viršija valstybių narių individualius pajėgumus. Todėl koordinuotais veiksmais, kuriems teikiama viso ES priemonių rinkinio parama, būtų sudarytos palankesnės sąlygos ekonomiškai efektyviems viešiesiems pirkimams ir paskatintas Europos gynybos pramonės pajėgumų

didinimas, stiprinant mūsų technologinę bazę, įskaitant inovacijas gynybos technologijų srityje.

Bendradarbiaujamieji viešieji pirkimai yra veiksmingiausia priemonė dideliame kiekiui naudojamų priemonių, tokių kaip šaudmenys, raketos ir bepiločiai orlaiviai, įsigyti. Tačiau bendradarbiaujamieji viešieji pirkimai taip pat yra labai svarbūs siekiant įgyvendinti sudėtingesnius projektus, nes paklausos telkimas mažina sąnaudas, siunčia aiškesnius paklausos signalus rinkos dalyviams, sutrumpina užsakymų įvykdymo laiką ir užtikrina sąveikumą bei pakeičiamumą. Nuo 2007 m. Europos gynybos agentūroje (EGA) valstybės narės susitarė dėl bendro tikslo, kad 35 proc. visų gynybos įrangos viešųjų pirkimų būtų vykdoma bendradarbiaujant. Šis tikslas atspindėtas 2017 m. paskelbtuose PESCO įsipareigojimuose.

Valstybės narės gali naudotis įvairiais bendradarbiavimo formatais ir sistemomis. Šie formatai, be kita ko, apima: *ad hoc* daugiašalį bendradarbiavimą, pavyzdžiui, vadovaujančios šalies sistemą; Europos gynybos agentūrą, NATO paramos ir pirkimų agentūrą arba Bendradarbiavimo ginkluotės srityje jungtinę organizaciją (OCCAR). Valstybių narių prašymų Komisija taip pat galėtų veikti kaip centrinė perkančioji organizacija valstybių narių vardu.

Karinis mobilumas ir infrastruktūra

Karinis mobilumas yra vienas esminių Europos saugumo ir gynybos bei mūsų paramos Ukrainai veiksnių. Jis stiprina valstybių narių ir sąjungininkų ginkluotųjų pajėgų gebėjimą konflikto ar intensyvaus hibridinio karo atveju greitai perkelti karius ir įrangą visoje ES. Tai parodys mūsų parengtį ir atgrasymą. Ginkluotųjų pajėgų logistikos stiprinimas taip pat atitinka poreikį užtikrinti, kad mūsų ekonomika būtų labiau susieta ir konkurencingesnė – tai puikiai atitinka dvejopo naudojimo požiūrį. Nors pastaraisiais metais padaryta didelė pažanga, tebėra didelių kliūčių nekliudomai perkelti karius ir įrangą visoje ES.

Kariniam mobilumui trukdo biurokratizmas, dėl kurio dažnai reikia tiek gauti diplomatinis leidimus, susijusius su kariniu transportu, tiek laikytis įprastų administracinių taisyklių ir procesų. Dėl dabartinių nesuderintų procedūrų, įskaitant muitinės procedūras, dažnai labai vėluojama išduoti tarpvalstybinius leidimus. Siekdamos paspartinti Europos nepriklausomas atgrasymo priemones ir mūsų paramą Ukrainai, ES ir valstybės narės turi nedelsdamos supaprastinti ir racionalizuoti taisykles bei procedūras ir užtikrinti ginkluotosioms pajėgoms prioritetinę prieigą prie transporto infrastruktūros, tinklų ir išteklių, be kita ko, jūrų saugumo srityje.

Kad ginkluotosios pajėgos galėtų judėti, joms reikia prieigos prie ypatingos svarbos transporto infrastruktūros, kuri būtų tinkama dvejopo naudojimo reikmėms. Joms reikia visų rūšių transporto prieinamumo, įvairių maršrutų visoje Europos Sąjungoje ir jungčių su šalimis partnerėmis. Dėl šios priežasties ES nustatė keturis prioritetinius daugiarūšio transporto (geležinkelių, kelių, jūros ir oro) koridorius, skirtus kariniam mobilumui, kad būtų galima greitai ir dideliu mastu perkelti karius ir įrangą. Šiems koridoriams reikia didelių ir skubių investicijų, kad būtų palengvintas karių ir karinės įrangos judėjimas. Šiuose keturiuose prioritetiniuose koridoriuose jau numatyta 500 karštųjų taškų projektų, kuriuos reikia skubiai atnaujinti (pvz., plėsti geležinkelių tunelius, stiprinti kelių ir geležinkelių tiltus, plėsti vandens uostų ir oro uostų terminalus). Taip pat reikia užtikrinti jų saugumą, techninę priežiūrą ir remontą. ES ir valstybės narės kartu su atitinkamais partneriais, visų pirma NATO, turi nustatyti galimas artimiausias ir būsimas energijos tiekimo kliūtis.

Karinį mobilumą taip pat galima toliau stiprinti didinant specializuoto ir dvejopo naudojimo transporto išteklių prieinamumą visų rūšių transporto srityse. ES gali sukurti pridėtinę vertę palengvindama bendrus viešuosius pirkimus, sudarydama išankstines sutartis dėl turto ir taikydama vienodus dvejopo naudojimo ir gynybos bei saugumo pajėgumų projektavimo standartus. Sustiprinus bendradarbiavimą su ES pramonės sektoriais būtų galima padidinti tokio ypatingos svarbos turto pasiūlą ir išlaikyti pirmaujančią Europos įmonių, siūlančių dvejopo naudojimo technologijas, padėtį rinkoje.

Komisija, konsultuodamasi su vyriausioju įgaliotiniu, peržiūrės visus esamus ES teisės aktus, darančius poveikį kariniam mobilumui, įskaitant griežtesnes tokios ypatingos svarbos transporto infrastruktūros nuosavybės ir kontrolės taisykles, suplanuos ir atnaujins būtiną dvejopo naudojimo ir ypatingos svarbos transporto infrastruktūrą ir apsvarstys tinkamus veiksmus, kad būtų pašalintos nuolatinės kliūtys ir užtikrinta kariuomenės prieiga prie specializuoto transporto išteklių. Ilgalaikiams dvejopo naudojimo infrastruktūros projektams taip pat būtų naudingas didesnis finansinis nuspėjamumas.

Šiais metais ES priims bendrą komunikatą dėl karinio mobilumo, įskaitant būtinus pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų.

Sienų apsauga

Svarbu užtikrinti visų ES sausumos, oro ir jūrų sienų, visų pirma ES rytinės sienos, gynybą. Rytinės sienos skydo projektas yra dėmesio vertas projektas, kurį įgyvendina kelios valstybės narės, siekdamos atremti didėjančius iššūkius šiame regione. Juo būtų sukurta integruota sausumos sienų valdymo sistema, skirta ES išorės sausumos sienai su Rusija ir Baltarusija stiprinti kovojant su karinėmis ir hibridinėmis grėsmėmis. Tai būtų išsamus fizinių užtvarų, infrastruktūros plėtros ir modernių stebėjimo sistemų derinys.

Bendras supaprastinimas gynybos srityje

Supaprastinant ir derinant reglamentavimą daugiausia dėmesio turi būti skiriama tiek gynybos sektoriui būdingoms taisyklėms ir procedūroms, tiek ES politikos ir reglamentų, kurie nėra konkrečiai susiję su gynyba, bet kurie trukdo Europos gynybos technologinei ir pramonei bazei (EGTPB) kuo lanksčiau reaguoti į dabartinius padidėjusius poreikius, poveikiui gynybos pramonei.

Komisija nedelsdama pradės **strateginį dialogą su gynybos pramone**, kad aptartų galimas priemones šiose srityse, nustatytų reguliavimo kliūtis ir spręstų gynybos pramonės problemas. Atsižvelgdama į tai, Komisija paragins EGA ir Europos Sąjungos karinį štabą prireikus dalytis savo ekspertinėmis žiniomis. Remdamasi šio dialogo rezultatais, Komisija iki 2025 m. birželio mėn. pateiks specialų pasiūlymą dėl bendrojo supaprastinimo gynybos srityje. Visų pirma bus siekiama:

- didinti tarpvalstybiniu mastu galiojančių gynybos produktų sertifikavimą ir prireikus palengvinti sertifikavimo tarpusavio pripažinimą;
- sudaryti sąlygas greitai išduoti statybos ir aplinkosaugos leidimus gynybos pramonės projektams, nustatant juos kaip viešojo intereso prioritetą;

- užtikrinti, kad EGTPB tiekimo grandinėje būtų laiku ir teisėtai prieinamos ir naudojamos visos būtinos medžiagos ir kiti ištekliai, kuriems nėra tinkamų pakaitalų, visų pirma būtinosioms reikmėms;
- pašalinti kliūtis, trukdančias tinkamu laiku ir tinkamoje vietoje dislokuoti karinį personalą;
- pašalinti kliūtis, susijusias su galimybėmis gauti finansavimą, įskaitant aplinkosaugines, socialines ir valdymo (ASV) investicijas;
- palengvinti keitimąsi konfidencialia ir neskelbtina informacija tokiomis sąlygomis, kuriomis užtikrinamas tvarkymo paprastumas ir saugumas;
- racionalizuoti ES gynybos pramonės programas siekiant sutrumpinti įgyvendinimo laiką, taip pat supaprastinti ES finansuojamų projektų valdymą ir valstybių narių bendro finansavimo tvarką.

Atsižvelgiant į tai, ES direktyvoms viešųjų pirkimų gynybos ir saugumo srityje ir dėl su gynyba susijusių produktų siuntimo ES viduje taip pat bus taikomas reglamentavimo supaprastinimas ir suderinimas. Remiantis laikotarpio vidurio peržiūra, taip pat turėtų būti siekiama supaprastinti ir paspartinti Europos gynybos fondo taisykles ir procedūras.

Strateginės atsargos ir parengties rezervai

ES kartu su valstybėmis narėmis gali remti strateginių atsargų ir gynybos pramoninės parengties rezervų kūrimą. Pagal Europos gynybos pramonės programą (EGPP) tokios pastangos bus remiamos pagal tris veiksmų kryptis. Pirma, bus remiami pramonės veiksmai, kuriais siekiama plėtoti tarpvalstybines pramonines partnerystes, kad būtų koordinuojami gynybos produktų, komponentų ir susijusių žaliavų rezervai. Antra, bus remiami viešųjų pirkimų veiksmai, kuriais siekiama sukurti strateginius atitinkamų komponentų ir žaliavų rezervus. Trečia, bus remiamas optimaliai išdėstytų ES pagamintų gynybos produktų strateginių gynybos projektų (arba gynybos pramonės parengties rezervų) kūrimas.

5. DIDESNĖ KARINĖ PARAMA UKRAINAI (dygliakiaulės strategija)

Nuo 2022 m. vasario mėn. ES ir valstybės narės Ukrainai suteikė apie 50 mlrd. EUR karinės paramos, be kita ko, pagal Europos taikos priemonę. Ši parama buvo labai svarbi Ukrainos karo pastangoms palaikyti. Ukrainos pasipriešinimas Rusijos agresijos karo akivaizdoje yra įspūdingas. Po bet kokio trumpalaikio ugnies nutraukimo ar taikos susitarimo Ukrainos gynybos poreikiai tikrai išliks dideli. Ukraina išliks Europos gynybos ir saugumo priešakinėje linijoje ir ji yra pagrindinė veikėja apibrėžiant naują tarptautinę tvarką, nes jos saugumas susiję su Europos Sąjungos saugumu. ES ir jos valstybės narės turės stiprinti Ukrainos gynybos ir saugumo pajėgumus taikydamos dygliakiaulės strategiją, kad šalis galėtų atgrasyti nuo bet kokių galimų tolesnių išpuolių ir užtikrinti ilgalaikę taiką. Todėl būtina, kad ES ir jos valstybės narės skubiai padidintų savo karinę paramą Ukrainai.

Agresijos karas taip pat atkreipė dėmesį į Ukrainos labai novatorišką ir klestinčią gynybos pramonę, turinčią daug ekspertinių žinių tokiuose sektoriuose kaip dirbtinis intelektas ir bepiločiai orlaiviai, taip pat nepanaudotų pajėgumų svarbiose srityse. Jaunų ir dinamiškų

Ukrainos įmonių požiūris, kad nėra nieko neįmanoma, ir verslumo dvasia gali suteikti svarbių impulsų Europos konkurencingumui ir plėtojant didesnius Europos gynybos pajėgumus.

ES karinė parama Ukrainai turėtų būti sutelkta į du toliau nurodytus vienas kitą papildančius prioritetus.

a. Stiprinti ES karinę ir kitų formų paramą Ukrainai

Teikdamos ilgalaikes saugumo garantijas ir laikydamosi vyriausiojo įgaliotinio iniciatyvos dėl didesnės karinės paramos Ukrainai, ES ir jos valstybės narės, be kita ko, turėtų:

- teikti didelio kalibro artilėrijos šaudmenis; tikslas – ne mažiau kaip 2 mln. šaudmenų per metus. Labai svarbu per trumpą laiką visais 2025 m. visiškai finansuoti šaudmenų tiekimą Ukrainai, be kita ko, teikiant paskatas dovanoti iš atsargų ir vykdyti viešuosius pirkimus. Kad būtų užtikrintas stabilus tiekimas, finansinių įsipareigojimų reikia dabar;
- teikti oro gynybos sistemas, raketas (įskaitant tikslių smūgių giliame priešo užnugaryje) ir bepiločius orlaivius; tai yra bendri Ukrainos ir valstybių narių prioritetai. Remiantis 2024 m. lapkričio mėn. ketinimų raštu, kuriame 18 valstybių narių patvirtino pageidaujantią trumpuoju laikotarpiu kolektyviai užpildyti neatidėliotinus pajėgumų trūkumus įsigydamos antžeminės oro gynybos sistemas ir kovos su bepiločių orlaivių sistemomis priemonės, su Ukraina turėtų būti pradėta dviejų krypčių oro gynybos iniciatyva, apimanti kolektyvinius viešuosius pirkimus ir finansinę paramą Ukrainai, kad būtų paspartinta trumpojo ir vidutinio nuotolio oro gynybos sistemų raketų gaudytuvų gamyba;
- bepiločiai orlaiviai yra būtini siekiant išlyginti karinių išteklių asimetriją karo lauke. ES ir jos valstybės narės turėtų toliau remti Ukrainos vykdomus bepiločių orlaivių viešuosius pirkimus ir toliau remti savo gamybos pajėgumų plėtoją, be kita ko, steigiant Ukrainos ir Europos pramonės bendrąsias įmones;
- ES ir valstybių narių pastangos mokyti ir aprūpinti Ukrainos brigadas ir aktyviai remti batalionų atkūrimą turi būti konsoliduotos ir toliau plėtojamos bei tapti vienu esminių būsimo Ukrainos karinių pajėgumų plėtojimo po bet kokio ugnies nutraukimo elementų. „EUMAM Ukraine“ toliau rengs mokymus; iki šiol jie jau surengti 75 000 asmenų. Be to, kuo arčiau vykdomų operacijų turėtų būti teikiama speciali parama ir atsarginės dalys mūšių metu sugadintos įrangos techninei priežiūrai, remontui ir kapitaliniam remontui. Taip į Ukrainą siunčiama karinė įranga būtų geriau pritaikoma prie realios padėties vietoje. Europos pajėgoms taip pat bus labai naudinga mokytis iš Ukrainos pajėgų priešakinėse linijose įgytos patirties;
- tiesioginė parama Ukrainos gynybos pramonei yra veiksmingiausias ir ekonomiškai efektyviausias būdas Ukrainos karinėms pastangoms remti, visų pirma valstybėms narėms savo gynybos pramonei teikiant tiesioginius viešųjų pirkimų užsakymus, kurie bus dovanojami Ukrainai. Apskaičiuota, kad 2025 m. Ukrainos gynybos pramonės gamybos pajėgumai pasieks maždaug 35 mlrd. EUR. Šiuo tikslu Ukraina galėtų pasinaudoti ES paskola, kuri yra G7 vadovaujamos ypatingųjų pajamų naudojimo spartinimo iniciatyvos dalis. Komisija imsis visų būtinų priemonių finansavimui pagal šią priemonę, taip pat pagal Ukrainos priemonę, paankstinti, kad kuo labiau padidintų Ukrainos makroekonominę veiksmų laisvę. Ypatingųjų pajamų naudojimo spartinimo paankstinimas leis Ukrainai padidinti išlaidas kariniams poreikiams ir teikti pirmenybę viešiesiems pirkimams Ukrainos ir Europos gynybos pramonėje. Be to, naujoji Europos saugumo veiksmų (SAFE) priemonė leistų Ukrainos gynybos pramonei dalyvauti bendradarbiaujamuosiuose viešuosiuose pirkimuose tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir ES pramonei;

- siekiant užtikrinti sklandesnę karinės paramos teikimą, reikalingas sustiprintas karinis mobilumas. ES karinio mobilumo koridoriai turėtų būti išplėsti į Ukrainą, nes tai padidintų sąveikumą ir būtų papildoma saugumo garantija siekiant atgrasyti nuo būsimos agresijos;
- geresnė prieiga prie ES kosmoso išteklių ir paslaugų galėtų būti vienas iš pagrindinių Ukrainos gynybos pajėgumų stiprinimo veiksmų. ES turėtų patenkinti Ukrainos prašymą dalyvauti Sąjungos kosmoso programoje, įskaitant galimybę naudotis kosmose teikiamomis vyriausybiniomis paslaugomis padėties nustatymo, navigacijos ir laiko nustatymo, ryšių ir Žemės stebėjimo srityse. ES taip pat turėtų finansuoti Ukrainos prieigą prie paslaugų, kurias gali teikti ES įsisteigę komerciniai paslaugų teikėjai, įskaitant startuolius ir veiklą plečiančias įmones, remiant Ukrainos ginkluotąsias pajėgas ir joms paprašius. Tai padės Ukrainai padidinti savo atsparumą, nes bus įvairinami kosmoso paslaugų šaltiniai. Be to, ES ir jos valstybės narės turėtų glaudžiai bendradarbiauti su Ukraina strateginių išteklių apsaugos srityje (pvz., dėl kibernetinių grėsmių, nukreiptų prieš kosmoso įrenginius) ir pakviesti Ukrainą dalyvauti ES keitimosi informacija ir jos analizės centro (ISAC) veikloje.

ES karinio štabo koordinavimo padalinys kartu su Ukrainos gynybos kontaktine grupe ir NATO saugumo paramos ir mokymų Ukrainai misija jau prisideda prie valstybių narių karinės paramos Ukrainai koordinavimo. Siekdama sustiprinti tokį darbą ir užtikrinti glaudesnę EGTPB ir Ukrainos gynybos pramonės bendradarbiavimą pramonės srityje, ES pasiūlys Ukrainai įsteigti kompleksinę darbo grupę.

b. Prijungti Ukrainą prie ES iniciatyvų, kuriomis siekiama plėtoti gynybos pajėgumus ir integruoti atitinkamas gynybos pramonės šakas

Pastarieji treji metai paskatino Ukrainą sparčiai plėtoti savo karinius pajėgumus. Šiandien Ukraina naudojasi savo patirtimi, įgyta priešakinėse linijose, kad nuolat pritaikytų ir atnaujintų įrangą. Dėl to Ukraina tapo pirmaujančia pasaulyje gynybos ir technologijų inovacijų laboratorija. Glaudesnis Ukrainos ir Europos gynybos pramonės bendradarbiavimas suteiks galimybę perduoti tiesiogines žinias apie tai, kaip geriausia panaudoti inovacijas siekiant karinio pranašumo mūšio lauke, be kita ko, greitai išplėsti gamybą ir atnaujinti turimus išteklius.

Tačiau EGTPB ir toliau pirmauja kuriant pažangesnes didelio masto gynybos sistemas ir technologijas. Ukrainos gynybos pramonės integravimas į EGTPB padės jai plėstis, modernizuotis, konsoliduotis ir teikti ekonomiškai efektyvius gynybos produktus pasaulinei rinkai.

Todėl vienas iš svarbiausių prioritetų yra skubiai priimti Europos gynybos pramonės programos (EGPP) reglamento projektą. Kai dėl jo bus susitarta, juo bus sudarytos sąlygos Ukrainai integruotis į Europos gynybos įrangos rinką taikant specialią paramos Ukrainai priemonę ir leidžiant Ukrainai dalyvauti programoje, atsižvelgiant į tai, kas dabar siūloma pagal priemonę SAFE pagal įvairias tos priemonės sąlygas. Atsižvelgiant į tai, galėtų būti išplėstas ES gynybos inovacijų biuras Kyjive siekiant išplėsti bendradarbiavimą gynybos pramonės srityje, kad būtų sudarytos sąlygos ES remti Ukrainos karinę patirtį ir ja naudotis, taip pat toliau skatinti ES įmones tiesiogiai investuoti į Ukrainos gynybos pramonės rinką. Be to, Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis rekomenduoja valstybėms narėms įgalinti EGA išplėsti Ukrainos dalyvavimą agentūros veikloje, įskaitant Gynybos inovacijų centro veiklą. Taip pat turėtų būti skatinamas Ukrainos dalyvavimas PESCO projektuose ir bendradarbiavimo galimybės, kylančios iš suderintos metinės peržiūros gynybos srityje (CARD).

Tolesnė ES, valstybių narių ir Ukrainos tarnybų tarpusavio sąveika ir bendradarbiavimas leistų Ukrainai dalį savo patirties, susijusios su didelio intensyvumo kovos veiksmams, perduoti Europos Sąjungai. Patirtis savo ruožtu suteiktų informacijos ir padėtų valstybėms narėms nustatyti būsimus gynybos poreikius.

6. STIPRI IR NOVATORIŠKA GYNYBOS PRAMONĖ EUROPOJE

Europos gynybos pramonės sektorius yra būtina gynybos parengties ir patikimo atgrasymo sąlyga. Nors keletas ES gynybos įmonių yra konkurencingos pasauliniu mastu, ES gynybos pramoninė bazė vis dar turi struktūrinių trūkumų. Šiuo metu Europos gynybos pramonė negali pagaminti tokio gynybos sistemų ir įrangos kiekio ir tokiu greičiu, kokių reikia valstybėms narėms. Ji tebėra pernelyg susiskaidžiusi, nes dominuojantys nacionaliniai subjektai daugiausia orientuojasi į vidaus rinkas. Į ją taip pat nepakankamai investuojama, todėl reikia didinti mūsų investicijas į ES pramonės sektorių ir tiekimą iš jo. Siekiant gynybos pramonei įveikti šiuos trūkumus, 2026 m. numatytame ES direktyvos dėl viešųjų pirkimų gynybos ir saugumo srityse peržiūros procese bus atsižvelgta į konkurencingumo kelrodžio rekomendaciją, kad pirmenybė būtų teikiama Europai.

Investicijos į Europos gynybos parengtį yra ne tik rytojaus taikos garantas, jos taip pat sudaro sąlygas įgyvendinti mūsų konkurencingumo užmojus Europos gamybos srityje. Esamose mūsų tradicinių pramonės šakų – automobilių, plieno, aliuminio ir chemijos – vertės grandinėse ar gamybos pajėgumų srityje gali rasti naujų galimybių pakeisti paskirtį ir užtikrinti didėjančią gynybos pramoninės bazės pėdsaką, o naujos pažangiausių technologijų, tokių kaip dirbtinis intelektas ar pažangioji elektronika, ekosistemos ir vertės grandinės gali būti naudingos tiek civilinėms, tiek karinėms reikmėms.

Vykdydama tikslinę politiką ES turėtų remti Europos gynybos pramonę šešiomis strateginėmis kryptimis: a) remti, stiprinti ir skatinti pramonės pajėgumus visoje ES; b) užtikrinti ypatingos svarbos pramonės išteklių tiekimą ir mažinti priklausomybę; c) sukurti realią ES masto gynybos įrangos rinką; d) supaprastinti esamas taisykles ir sumažinti biurokratizmą; e) skatinti mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, kad būtų skatinamos inovacijos, ir f) išlaikyti, pritraukti ir ugdyti talentus, gerinti įgūdžius ir ekspertines žinias gynybos sektoriuje.

Bendra paklausa gynybos pramonės gamybos pajėgumams didinti

Masinis Europos gynybos pramonės gamybos pajėgumų didinimas yra būtina sąlyga, kad valstybės narės įgytų ypatingos svarbos pajėgumų, kurių joms šiuo metu trūksta. Gamybos pajėgumų didinimas priklauso ne tik nuo tiekimo grandinės problemų sprendimo ir logistikos kliūčių šalinimo, bet ir nuo to, ar įmonės turi nuolatinį patikimų daugiametinių užsakymų srautą, kad nukreiptų investicijas į papildomas gamybos linijas.

Ilgalaikiai užsakymai yra geriausias būdas padidinti nuspėjamumą Europos gynybos pramonei ir pasiųsti būtiną signalą dėl ilgalaikių investicijų, kaip matyti iš priemonės Europos gynybos pramonei stiprinti vykdant bendradarbiaujamuosius viešuosius pirkimus (EDIRPA) programos. Kad patenkintų šį poreikį, ES, viena vertus, gali skatinti sistemingiau telkti valstybių narių paklausą EGA sistemoje, kad būtų galima parengti ir struktūrizuoti bendrus viešuosius pirkimus dideliu mastu ir remiantis daugiametėmis sutartimis, remiamomis pagal ES priemones. Kita vertus, Komisija ir EGA, bendradarbiaudamos su valstybėmis narėmis, gali stiprinti dialogą su pramonės atstovais, kad užtikrintų jiems nuspėjamumą ir geriau numatytų jų bendrus poreikius, o tai leistų kiekvienam pramonės subjektui planuoti produkciją,

kuri padėtų tenkinti tuos bendrus poreikius. Šis dinamiškas dalijimasis informacija apie numatomą paklausos ir gamybos apimtį didinimą savo ruožtu taip pat leistų ES geriau pritaikyti paramos priemones, skatinti bendradarbiaujamuosius viešuosius pirkimus ir pramonės plėtrą.

Be to, savalaikis ir reikiamo kiekio Europos gynybos įrangos prieinamumas yra būtina didesnio saugumo, priklausomybės mažinimo ir didesnio Europos gynybos pramoninės bazės konkurencingumo sąlyga. Vadovaudamasi pasiūlymu dėl EGPP, ES ketina pradėti bandomąjį projektą, kuriuo siekiama palaipsniui sukurti Europos karinės prekybos mechanizmą, siekiant padidinti gynybos produktų iš Europos prieinamumą ir paspartinti jų pristatymą.

Priklausomybės mažinimas ir tiekimo saugumo užtikrinimas

ES gynybos vertės grandinių atsparumo didinimas taip pat yra labai svarbus gynybos parengčiai. Komisija įsteigė kosmoso ir gynybos vertės grandinėms skirtą Ypatingos svarbos technologijų stebėjimo centrą, kad būtų kaupiamos žinios apie atitinkamus ypatingos svarbos aspektus ir jie būtų sistemingai stebimi, taip pat rengiamos atitinkamos veiksmų gairės technologijų srityje.

Gynybos srityje vienas pagrindinių veiksnių yra pramonės prieiga prie ypatingos svarbos išteklių. Kai Europos rinka pagrindines prekes, paslaugas ar kitus išteklius gauna tik iš vieno ar kelių tiekėjų, ES politika ir investicijomis turėtų būti stiprinamas Europos ekonominis saugumas kuo labiau sumažinant priklausomybės panaudojimo kaip ginklo arba ekonominės prievartos galimybę. Taigi, vedama strateginį dialogą su Europos gynybos pramonės atstovais, Komisija, padedama EGA, sieks aiškiai nustatyti ypatingos svarbos žaliavas ir pagrindinius komponentus (pvz., lustus), kurie yra svarbiausi, ir galimas priemones tiekimo šaltinių įvairinimui užtikrinti teikiant ES paramą.

Drauge planuojama sukurti bendro ypatingos svarbos žaliavų pirkimo platformą, kuri padės užtikrinti ekonomiškai efektyvų ir saugų tiekimą. ES taip pat remia technologijų, komponentų ir procesų savų alternatyvų kūrimą, kurį ji turi kontroliuoti (pvz., vykdamas EGF projektus arba taikant dvejopo naudojimo sistemas). Prireikus ji galėtų siekti technologijų perdavimo ir jį skatinti, kad būtų galima naudotis pažangiausiomis technologijomis ir pažangiausiais moksliniais tyrimais, ir inicijuoti ilgalaikes pastangas spręsti trečiųjų šalių technologijoms taikomų apribojimų klausimą.

Sukurti tikrą ES masto gynybos įrangos rinką, supaprastinti ir suderinti taisykles

Kaip matyti iš Letta pranešimo, ES masto gynybos įrangos rinkos kūrimas tapo kur kas svarbesnis ir ją kurti reikia daug skubiau. Palyginti su padėtimi prieš dešimt metų, valstybės narės perka iki keturių kartų daugiau įrangos, dažnai iš ne ES tiekėjų. Tačiau nėra tokio dydžio Europos nacionalinės gynybos rinkos, kad būtų galima pakankamai išplėsti Europos gynybos pramonę.

Valstybės narės turi galėti visapusiškai kliautis EGTPB ir Europos gynybos produktų tiekimo grandine, ypač krizių ir konfliktų metu. Tai reiškia, kad taikant visapusišką tiekimo saugumo režimą užtikrinama prieiga prie gynybos produktų, komponentų ir atsarginių dalių.

Tikrai veikianti ES masto gynybos įrangos rinka būtų viena didžiausių gynybos vidaus rinkų pasaulyje. Tokia rinka padėtų pasiekti pagrindinius tikslus, tokius kaip konkurencingumas pasaulyje, parengtis ir didesnio masto pramonė. EGTPB įmonės galėtų turėti didesnę gynybos

pramonės reikšmę visoje ES, be kita ko, tose valstybėse narėse, kurios yra arti aktualiausių grėsmės saugumui. Tai taip pat pagerintų galimybes rinkoje visose valstybėse narėse vykdant tarpvalstybinį pramonės bendradarbiavimą, susijungimus ir įsigijimus ar steigiant startuolius ir taip paskatinant gaminti daugiau gynybos produktų ES viduje.

Reglamentavimo supaprastinimo ir derinimo procese daugiausia dėmesio turi būti skiriama viešųjų pirkimų gynybos srityje taisyklėms ir procedūroms, su gynyba susijusių produktų perdavimui ES viduje, nacionalinių sertifikavimo leidimų tarpusavio primažinimui ir leidimų išdavimui. Be to, turi būti peržiūrėtas ES politikos ir reglamentų, kurie nėra susiję su gynyba, poveikis gynybos pramonei.

Transformuoti gynybą pasitelkiant perversmines inovacijas

Kai kurių technologijų pranašumo gynybos srityje potencialas yra svarbus svirtis, kuri reikia skubiai stiprinti Europos lygmeniu. Naujos technologijos iš esmės keičia karo veiksmų pobūdį keliose srityse. Dirbtinis intelektas, debesija ir kvantinė kompiuterija, pažangus ir saugus junglumas, autonominės sistemos ir alternatyvūs energijos ištekliai iš tiesų gali sutrikdyti ir pakeisti tradicinius kovos metodus. Bepiločių orlaivių technologijų naujovės jau diktuoja, kaip vyksta mūšiai, o robotikos vaidmuo greičiausiai augs, nes autonominės antžeminės transporto priemonės jau labai intensyviai naudojamos ankstyvosiose kovinėse operacijose. Šios mašinos, galinčios vykdyti žvalgybą ir tiesioginius išpuolius ir teikti logistinę paramą, jau daro poveikį mūšio lauke. Dirbtiniu intelektu grindžiami robotai dar tik pradeda kurti ir Europa turi daug galimybių pirmuoti robotų ginklų ir jiems reikalingos programinės įrangos srityje. Tačiau palankus momentas ilgai nesitęs, nes strateginiai konkurentai ir varžovai intensyviai investuoja į šias sritis, taip pat į naujus technologiniu požiūriu sudėtingus segmentus, pavyzdžiui, hipergarsines raketas, kreipiamosios energijos ginklus, karo veiksmus jūros dugne ir kosmose.

Valstybėms narėms reikia, kad Europos gynybos pramonė galėtų greičiau ir didesniu mastu projektuoti, kurti, gaminti ir tiekti šiuos produktus ir technologijas. Atsižvelgiant į gerokai padidėjusias gynybos išlaidas, didesnę jų dalį reikia investuoti į gynybos srities mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą bei technologijas ir sutelkti pastangas bei išteklius į bendrus Europos projektus. ES turėtų remti naujų ir novatoriškų pramoninių procesų, pavyzdžiui, paskirstytojo projektavimo ir gamybos, adityviosios gamybos ir dirbtinio intelekto naudojimo, kūrimą. Šiuo tikslu būtų galima naudotis ES gynybos inovacijų sistema (EUDIS) ir Gynybos inovacijų centru (HEDI). Pavyzdžiui, pagal EGF sukurta EUDIS, kuriai skirtas 2 mlrd. EUR biudžetas, siūlo inovacijų rėmimo paslaugas pavieniams subjektams, be kita ko, užmezgant ryšius su investuotojais, partneriais ir galutiniais naudotojais, ir remia novatoriškų produktų ir technologijų bandymus ir patvirtinimą. Padidinus finansavimą, EGA galėtų naudotis HEDI, kad vienu metu vykdytų eksperimentavimo kampanijas, kuriomis būtų siekiama greitai skatinti novatoriškiausius sprendimus ir taikant paspartintus kūrimo ciklus šiuos sprendimus integruoti į esamus ar naujus pajėgumus. Drauge Komisija finansuoja EIF gynybai skirtą nuosavo kapitalo priemonę, pagal kurią remiami rizikos kapitalo ir privataus kapitalo fondai, investuojantys į Europos įmones, kuriančias novatoriškas gynybos technologijas, kurias galima naudoti dvejopai.

Giliųjų technologijų srityje skirtis tarp civilinės ir gynybos paskirties yra neryški. Todėl novatoriški civiliniai startuoliai ir atitinkami mokslinių tyrimų ir inovacijų rezultatai gali labai padėti kurti pažangiausias sprendimus, kurie gali gerokai sustiprinti karinius pajėgumus ir pagerinti operacinę parangtį. Nors Europa yra technologijų kalvė, tai dar nereiškia, kad ji gali visapusiškai išnaudoti technologijų potencialą kariniam pranašumui įgyti. Todėl ES turi skubiai

sutelkti savo bendrus inovacijų pajėgumus ir nukreipti dideles investicijas, kad atgautų pranašumą ir išvengtų technologinės priklausomybės.

ES pateiks Europos ginkluotės technologijų veiksmų aires, kuriomis bus pritrauktos investicijos į dvejojo naudojimo pažangius technologinius pajėgumus ES, nacionaliniu ir privačiuoju lygmenimis. Pradiniame etape ES daugiausia dėmesio skirs dirbtiniam intelektui ir kvantinėms technologijoms. Komisija taip pat užtikrins, kad Europos inovacijų taryba ir planuojamas „TechEU“ veiklą plečiančių įmonių fondas investuotų į dvejojo naudojimo technologijas.

MVĮ, kaip lanksčioms perversminių technologijų ir inovacijų teikėjoms gynybos bendruomenėje, tenka vis svarbesnis vaidmuo. Todėl Komisija ėmėsi veiksmų, kad paremtų aktyvesnį MVĮ indėlį į ES gynybos mokslinius tyrimus ir inovacijas, visų pirma skelbdama MVĮ skirtus specialius EGF kvietimus teikti pasiūlymus ir kartu skatindama jas dalyvauti visuose kituose projektuose. Tarpvalstybinis bendradarbiavimas dalyvaujant MVĮ yra vienas iš EGF programos paramos skyrimo kriterijų, o finansinės paskatos taikomos atsižvelgiant į MVĮ dalyvavimo plėtros veiksmuose lygį. Pagal 2023 m. EGF kvietimus teikti pasiūlymus dalyvaujančios MVĮ sudarė apie 50 proc. visų subjektų ir prašė 30 proc. visos prašomos dotacijos sumos. Apskaičiuota, kad 2023–2027 m. laikotarpiu MVĮ iš EGF skiriamas finansavimas turėtų būti iki 840 mln. EUR. Be to, EGPP būtų numatyta sukurti Gynybos produktų tiekimo grandinių transformavimo spartinimo fondą (FAST). Ši nauja finansinė priemonė galėtų, be biudžeto, skirto iniciatyvai pagal EGPP, padėti pritraukti kelis kartus daugiau lėšų paskolomis arba investicijomis į nuosavą kapitalą.

ES turi sutelkti savo bendrus inovacijų pajėgumus ir nukreipti dideles investicijas, kad atgautų pranašumą, netaptų labiau priklausoma technologijų požiūriu ir pasinaudotų persiduodančio poveikio kituose ekonomikos sektoriuose teikiama nauda. Europoje jau veikia keletas naujų novatoriškų gynybos technologijų subjektų. Kad Europos gynybos technologijų rinkos dalyvių sparčiau daugėtų, reglamentavimo aplinka turi būti palankesnė rizikos prisiėmimui. Komisija aktyviau palaikys dialogą su naujais gynybos sektoriaus dalyviais ir privačiais investuotojais, kad pasiūlytų reglamentavimo supaprastinimo priemonių, taip pat padidintų rizikos kapitalo prieinamumą ir verslo galimybes.

Įgūdžiai ir talentai inovacijoms diegti

Siekiant užpildyti pajėgumų trūkumus, be kita ko, reikia, kad pastangos apimtų visą pajėgumų plėtojimo ciklą gynybos sektoriuje – nuo mokslinių tyrimų iki įsigijimo, eksploataavimo ir techninės priežiūros. Šio metodo sėkmė priklauso nuo gynybos pramonėje esančių technologinių įgūdžių ir novatoriškų talentų, įskaitant tiekimo grandinės dalyvius nuo MVĮ iki pagrindinių rangovų. Nors Europos gynybos sektoriuje dirba kvalifikuoti ir specializuoti darbuotojai, kad gynybos pramonė išsiplėstų dideliu mastu, ji turės pritraukti, išmokyti, įdarbinti daugiau specialistų – nuo techninių darbuotojų iki inžinierių ir specializuotų ekspertų, kelti jų kvalifikaciją ir juos perkvalifikuoti. Įgūdžių sąjungoje numatyta Įgūdžių garantija restruktūrizuojamų sektorių darbuotojams arba darbuotojams, kuriems gresia nedarbas, kad jie turėtų galimybę tęsti karjerą kituose sektoriuose, įskaitant gynybos sektorių. Pažangūs STEM (gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos) įgūdžiai yra labai svarbūs plėtojant naujos kartos pajėgumus, kaip pabrėžta, be kita ko, įgūdžių sąjungos dokumente, įskaitant visų pirma saugumo ir gynybos sritį.

Dėl sparčios ir sudėtinės technologijų raidos randasi galimybių kurti naujų rūšių darbo vietas ir reikia atnaujinti įgūdžius. Gynybos pramonės darbuotojai turės veiksmingai tvarkyti, naudoti

ir skleisti duomenis ir naudoti naujas technologijas tokiose naujų pajėgumų srityse kaip autonominės sistemos, kibernetinio saugumo sistemos, pažangiosios informacinės sistemos arba itin našios kompiuterinės sistemos. Europos gynybos pramonė turės konkuruoti su kitais sektoriais dėl panašių įgūdžių, o jos plėtra taip pat suteiks galimybių persikvalifikuoti ir (arba) kelti kvalifikaciją iš neberekalingų darbo vietų kituose pramonės sektoriuose.

7. GEROKAI PADIDINTOS GYNYBOS IŠLAIDOS

Nuo 2021 m. valstybių narių gynybos išlaidos padidėjo daugiau kaip 31 proc. ir 2024 m. pasiekė 1,9 proc. viso ES BVP arba 326 mlrd. EUR. Konkrečiai, 2024 m. investicijos į gynybą pasiekė precedento neturinčią 102 mlrd. EUR sumą; tai beveik dvigubai daugiau nei išleista 2021 m. Vis dėlto, vertinant bendrai, Europos gynybos išlaidos tebėra gerokai mažesnės už JAV, o dar didesnę nerimą kelia tai, kad jos mažesnės už Rusijos ar Kinijos. Norint atkurti Europos gynybą, reikia didelių investicijų – tiek viešųjų, tiek privačių – per ilgą laikotarpį.

Plane „ReArm Europe“ Komisija nustatė penkis ramsčius, kuriais siekiama skubiai ir gerokai padidinti Europos gynybos išlaidas.

Šie penki ramsčiai padės patenkinti skubiausius poreikius ir sušvelninti ankstesnio nepakankamo investavimo pasekmes.

1) Nauja speciali finansinė priemonė valstybių narių investicijoms į gynybą remti

Atsižvelgdama į klausimo skubumą, Komisija siūlo naują ES reglamentą, kuriuo pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 122 straipsnį valstybėms narėms būtų teikiamos ES biudžeto lėšomis užtikrintos paskolos. Pagal Europos saugumo veiksmų priemonę (SAFE), kuriai bus skirta iki 150 mlrd. EUR, dabar ir per šį dešimtmetį bus tvirtai remiamoms gerokai didesnės valstybių narių investicijos į Europos gynybos pajėgumus.

Pagal priemonę SAFE bus remiama Europos gynybos pramonė vykdant bendradarbiaujamuosius viešuosius pirkimus, kuriuose dalyvaus bent dvi šalys, iš kurių viena bus SAFE finansinę paramą gaunanti valstybė narė, o kita galės būti kita valstybė narė, ELPA valstybė, EEE narė arba Ukraina. Šie bendradarbiaujamieji viešieji pirkimai apimtų 2025 m. kovo 6 d. specialiajame Europos Vadovų Tarybos susitikime nustatytus prioritetinius pajėgumus ir įgalinančias priemones. Paprastesniems ir skubiausiems iš šių pajėgumų, pavyzdžiui, šaudmenims ar kariniam mobilumui, būtų taikomos tinkamumo sąlygos, panašios į EDIRPA programos sąlygas. Sudėtingesnėms ir aukštųjų technologijų sistemoms, pavyzdžiui, dirbtiniam intelektui ar oro gynybos sistemoms, būtų taikomos griežtesnės sąlygos, grindžiamos teisėkūros diskusijomis dėl EGPP, atsižvelgiant į didesnius strateginės autonomijos reikalavimus.

Asignavimai skirti visoms valstybėms narėms. Jie bus grindžiami paklausa ir nacionaliniais gynybos pramonės planais. Patvirtinus atitinkamus planus ir pasirašius paskolos sutartį, bus galima gauti išankstinį finansavimą.

Į priemonę įtrauktos nuostatos, kuriomis siekiama toliau skatinti ir lengvinti bendradarbiaujamuosius viešuosius pirkimus, pavyzdžiui, nustatyta galimybė į galiojančias preliminariąsias sutartis ir susitarimus įtraukti naujus partnerius ir pagal priemonę SAFE finansuojamų pirkimų atleidimas nuo PVM. Ja taip pat skatinama taikyti bendrus standartus.

Kitų šalių partnerių subjektai ir produktai gali atitikti bendradarbiaujamųjų viešųjų pirkimų reikalavimus, jei yra sudarytas susitarimas su Sąjunga dėl finansinių sąlygų ir tiekimo saugumo.

2) Koordinuotas Stabilumo ir augimo pakto nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos taikymas

Komisijos komunikate „Atsižvelgimas į gynybos išlaidų padidinimą Stabilumo ir augimo pakte“ siūloma visoms valstybėms narėms koordinuotai pradėti taikyti nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą, kad būtų galima lanksčiau didinti gynybos išlaidas.

Šis lankstumas leis nukrypti nuo sutarto išlaidų plano tiek, kiek nuo 2021 m. padidės gynybos išlaidos (įskaitant investicijas ir einamąsias išlaidas). Svarstomas ketverių metų laikotarpis (pratęsiamas). Dėl šio lankstumo valstybės narės galėtų sutelkti papildomas gynybos išlaidas, kurios sudarytų iki 1,5 proc. BVP. Remiantis laipsniško įsisavinimo prognozėmis, investicijos į gynybą per ateinančius ketverius metus galėtų siekti bent 800 mlrd. EUR, įskaitant išlaidas, finansuojamas 150 mlrd. EUR suma iš priemonės SAFE, kurios automatiškai atitiks reikalavimus pagal nacionalines nukrypti leidžiančias išlygas.

3) Galiojančių ES priemonių lankstumo didinimas, kad būtų galima daugiau investuoti į gynybą

Trumpuoju laikotarpiu ES gali padaryti daugiau, kad patenkintų neatidėliotiną poreikį didinti Europos investicijas į gynybą iš ES biudžeto.

Sanglaudos politika jau prisidedama prie gynybos ir saugumo pajėgumų. Pagal ją finansuojamos su saugumu ir gynyba susijusios investicijos, kuriomis prisidedama prie regioninės plėtros, nes gynybos pramonė dažnai kuria mokslinių tyrimų ir plėtros bei pramonės ekosistemas, kurios naudingos Europos regionams ir bendruomenėms.

Nacionalinės, regionų ir vietos valdžios institucijos gali savanoriškai pasinaudoti sanglaudos politikos laikotarpio vidurio peržiūra, kad pagal savo dabartines programas skirtų lėšų naujiems prioritetams, įskaitant gynybos ir saugumo pajėgumų stiprinimą.

Atsižvelgdama į 2021–2027 m. programų laikotarpio vidurio peržiūrą, Komisija kitą savaitę pasiūlys priemonių rinkinį, kad būtų užtikrintas lankstumas ir paskatos šioje srityje.

Plėtojant stiprią ir atsparią Europos gynybos pramonę bus remiamas Europos konkurencingumas ir skatinama regionų plėtra bei ekonomikos augimas.

4) Europos investicijų banko įnašai

Europos investicijų bankui tenka aiškus ir lemiamas vaidmuo finansuojant Europos gynybą. EIB grupės saugumo ir gynybos veiksmų planas buvo svarbus pirmas žingsnis ir jo įgyvendinimas turėtų paspartėti.

Be to, EIB ketina padaryti pakeitimų, kad dar labiau išplėstų savo su gynyba susijusio finansavimo aprėptį. Jis padvigubins savo metines investicijas iki 2 mlrd. EUR, kad galėtų finansuoti projektus tokiose srityse kaip bepiločiai orlaiviai, kosmosas, kibernetinis saugumas, kvantinės technologijos, karinė infrastruktūra ir civilinė sauga. Jis siūlo toliau koreguoti grupės tinkamumo kriterijus, siekiant užtikrinti, kad reikalavimų neatitinkanti veikla būtų tiksliau apibrėžta ir kad būtų kuo labiau apribota jos aprėptis, kad kriterijai būtų suderinti su naujais ES

politikos prioritetais. Galiausiai jis pasiūlys peržiūrėti savo veiklos sistemą ir *ad hoc* Strateginę Europos saugumo iniciatyvą pakeis specialiu horizontaliuoju viešosios politikos tikslu prisidėti prie Europos taikos ir saugumo, nustatant plataus užmojo finansinius ir kapitalo asignavimus. Tai yra tolesni žingsniai teisinga kryptimi.

5) *Privataus kapitalo sutelkimas*

Viešąsias investicijas į gynybą didinti būtina, tačiau to nepakaks. Europos įmonės, įskaitant mažąsias ir vidutines įmones bei vidutinės kapitalizacijos įmones, turi turėti geresnes galimybes gauti kapitalo, įskaitant investicijų rizikos mažinimo garantijų priemones, kad jų sprendimai taptų pramoninio masto ir būtų paskatinta Europai reikalinga pramonės plėtra.

Finansų sektoriuje didėja susidomėjimas gynyba. Tačiau dėl viešųjų ir privačiųjų finansų įstaigų investavimo politikos apribojimų gynybos sektorius tebėra nepakankamai dėmesio sulaukianti rinka. Galimybės gauti finansavimą vis dar kelia didelį susirūpinimą 44 proc. gynybos srityje MVĮ, o tai yra daug didesnis procentas nei civilinės srityje MVĮ atveju. Jos turi mažiau galimybių nei JAV ar Jungtinėje Karalystėje, o JAV investuotojai sudaro 60 proc.

Santaupų ir investicijų sąjunga turėtų padėti nukreipti papildomas privačiąsias investicijas į ES prioritetus, įskaitant gynybos sektorius. Ši sąjunga pati viena galėtų į Europos ekonomiką pritraukti šimtus milijardų papildomų investicijų per metus ir taip padidinti jos konkurencingumą. Šiuo tikslu Komisija teikia komunikatą dėl Europos santaupų ir investicijų sąjungos.

ES su tvarumu susijusios finansinės informacijos atskleidimo reglamentu (TFIAR) neužkertamas kelias gynybos sektoriaus finansavimui. Tačiau tiek finansų, tiek gynybos sektoriui gali būti naudingas papildomas TFIAR taikymo paaiškinimas. Atlikdama TFIAR peržiūrą Komisija pateiks reikiamą paaiškinimą dėl gynybos sąsajos su tvarumo sistemos investicijų tikslais.

6) *Finansinis nuspėjamumas*

Komisija toliau nagrinės papildomus gynybos finansavimo šaltinius ES lygmeniu ir kitus elementus bei galimybes gerokai padidinti Europos gynybos finansavimą ir sustiprinti EGTPB.

Jei valstybių narių paskolomis grindžiamo finansavimo, kuris būtų remiamas iš ES biudžeto pagal priemonę SAFE, paklausa viršytų pasiūlą, Komisija toliau nagrinės galimybę taikyti novatoriškas priemones, pavyzdžiui, susijusias su Europos stabilumo mechanizmu (ESM).

Atsižvelgiant į tai, kad Europa turi skubiai ir prioritetine tvarka atkurti savo gynybą, grindžiamą konkurencinga gynybos pramonine baze, kitoje DFP turėtų būti numatyta išsami ir tvirta sistema ES gynybai remti.

Siekiant padidinti Europos technologinį suverenumą, ja turėtų būti remiamos didesnės ir geresnės bendradarbiaujamosios investicijos, pradedant moksliniais tyrimais ir sudėtinių sistemų kūrimu ir baigiant komercializacija bei viešaisiais pirkimais.

8. SUSTIPRINTAS SAUGUMAS PASITELKiant PARTNERYSTES

Saugumo iššūkiai dažnai turi pasaulinį poveikį, todėl šioje srityje reikia bendradarbiauti tarptautiniu mastu. Rusijos plataus masto invazija į Ukrainą daro plataus masto poveikį už Europos ribų. Hibridinės grėsmės ir kibernetiniai išpuoliai nepaiso sienų. Saugumas kosmose ar jūroje taip pat neturi sienų. Todėl ES turi glaudžiai bendradarbiauti su tarptautinėmis organizacijomis ir šalimis partnerėmis, kad šios grėsmės būtų veiksmingai pašalintos.

Bendradarbiavimas su partneriais taip pat labai svarbus sprendžiant Europos gynybos ir Europos gynybos pramonės uždavinius, be kita ko, siekiant įvairinti tiekėjus ir mažinti priklausomybę. Plataus masto ES partnerystės taikos, saugumo ir gynybos srityse yra vienas iš pagrindinių stiprybės ir atsparumo šaltinių. ES tebėra visapusiškai įsipareigojusi skatinti tarptautinį bendradarbiavimą ir stiprinti veiksmingą daugiašališkumą visais lygmenimis. Toliau plėsimė ir tobulinsimė savo pritaikytas partnerystes su dvišaliais, regioniniais ir daugiašaliais partneriais visame pasaulyje abipusiai naudingą būdu, siekdami spręsti įvairius saugumo iššūkius, be kita ko, pajėgumų plėtojimo ir inovacijų srityje.

ES skatins atvirą struktūrą, derinamą su kintamąja geometrija, kad bendraminčiai partneriai galėtų dalyvauti bendradarbiaujamuosiuose gynybos projektuose ir iniciatyvose, pavyzdžiui, PESCO projektuose, kurie bus skatinami kiekvienu konkrečiu atveju. Tai padės mažinti pernelyg didelę priklausomybę nuo vieno ar kelių pagrindinių prekių, paslaugų ar kitų išteklių tiekėjų, padidinti Europos ekonominį saugumą, plėtoti ir skatinti Europos gynybos pajėgumus ir ES gynybos įrangos rinkos konkurencingumą.

NATO išlieka savo narių Europoje kolektyvinės gynybos kertiniu akmeniu. ES ir NATO bendradarbiavimas yra nepakeičiamas ES saugumo ir gynybos aspekto plėtojimo ramstis. Unikali ES reguliavimo įgaliojimų priemonės ir finansinės priemonės padeda 23 ES valstybėms narėms NATO siekti savo pajėgumų tikslų.

Tvirtas transatlantinis ryšys tebėra labai svarbus Europos gynybai. **Jungtinės Valstijos** reikalauja, kad Europa prisiimtų daugiau atsakomybės už savo gynybą. Šios pastangos ir toliau bus grindžiamos tvirta ir plačia transatlantine tiekimo grandine, kuri turėtų būti abipusiai naudinga. Dvišalis dialogas saugumo ir gynybos klausimais gali būti sustiprintas siekiant toliau stiprinti bendradarbiavimą tokiose srityse kaip kibernetinis saugumas, jūrų saugumas ir kosmosas, aptarti viešųjų pirkimų klausimus ir spręsti visus kitus abiem pusėms rūpimus klausimus.

Jungtinė Karalystė yra labai svarbi Europos sąjungininkė, su kuria turėtų būti stiprinamas abipusiam interesams naudingas bendradarbiavimas saugumo ir gynybos srityje, pradedant galima saugumo ir gynybos partneryste. Remiantis sudarytais tvirtais susitarimais, dvišalis bendradarbiavimas saugumo ir gynybos srityje gali būti išplėstas, pradedant išorės krizių valdymu ir baigiant gynybos pramonės politika.

Norvegija yra visateisė ES gynybos programų partnerė, nes ji moka įnašą į ES biudžetą. Neseniai užmegzta saugumo ir gynybos partnerystė suteikia visapusišką ir struktūruotą politinį pagrindą tolesniam dialogui ir bendradarbiavimui stiprinti.

Mūsų bendradarbiavimas su **Kanada** suintensyvėjo ir turėtų būti stiprinamas toliau, be kita ko, siekiant stiprinti transatlantinį saugumą. Dvišalis dialogas saugumo ir gynybos klausimais, taip pat būsima saugumo ir gynybos partnerystė yra tvirtesnio bendradarbiavimo saugumo ir gynybos srityje, be kita ko, dėl atitinkamų iniciatyvų gynybos pramonės gamybai skatinti, pagrindas.

ES turėtų tęsti abipusiai naudingą dalyvavimą ir bendradarbiavimą saugumo ir gynybos srityje su visomis bendramintėmis **Europos, plėtros ir kaimyninėmis šalimis** (įskaitant Albaniją, Islandiją, Juodkalniją, Moldovos Respubliką, Šiaurės Makedoniją ir Šveicariją), kad būtų skatinama taika, saugumas ir stabilumas mūsų žemyne ir už jo ribų.

Turkija yra narystės ES siekiant šalis kandidatė ir ilgalaikė partnerė bendros saugumu ir gynybos politikos srityje. ES toliau konstruktyviai su ja bendradarbiaus, kad būtų plėtojama abipusiai naudinga partnerystė visose bendro intereso srityse, grindžiama lygiaverčiu Turkijos įsipareigojimu gerinti bendradarbiavimą visais ES svarbiais klausimais, laikantis 2024 m. balandžio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadų.

ES taip pat turėtų išnagrinėti galimybes bendradarbiauti gynybos pramonės srityje su **Indijos ir Ramiojo vandenynų regiono partnerėmis**, visų pirma su Japonija ir Korėjos Respublika, su kuriomis praėjusį lapkričio mėn. buvo užmegztos saugumo ir gynybos partnerystės, taip pat su Australija ir Naująja Zelandija.

Pastaraisiais metais buvo plėtojamas bendradarbiavimas saugumo ir gynybos srityje su **Indija**, be kita ko, rengiant reguliarias konsultacijas saugumo ir gynybos klausimais. ES ir Indija toliau nagrinės galimybes užmegzti saugumo ir gynybos partnerystę. ES tebėra įsipareigojusi palaikyti taiką ir saugumą Indijos ir Ramiojo vandenynų regione, įskaitant jūrų saugumą, kovą su tradicinėmis ir netradicinėmis grėsmėmis saugumui, apsaugoti susisiekimo jūrų koridorius ir išsaugoti laivybos laisvę.

9. EUROPOS GYNYBOS KELIAS

Geopolitinės aplinkybės ir Europos grėsmių panorama keičiasi dramatiškai ir precedento neturinčiu greičiu. Po 2022 m. kovo mėn. įvykusio Versalio aukščiausiojo lygio susitikimo valstybės narės susitarė, kad reikia prisiimti didesnę atsakomybę už gynybą. Jau imtasi kelių veiksmų siekiant intensyvesnio bendradarbiavimo saugumo srityje. Vis dėlto dėl didėjančių virš Europos kybančių grėsmių ES turi būti tvirta, vieninga ir veikti ryžtingai, sparčiai ir su užmoju.

Šioje baltojoje knygoje pateikiamas išsamus planas, kaip vėl apginkluoti Europą ir stiprinti jos gynybą, kad būtų galima kovoti su šiomis grėsmėmis, visų pirma imantis toliau nurodytų neatidėliotinių veiksmų.

- Valstybės narės raginamos iki balandžio mėn. pabaigos paprašyti pradėti taikyti nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą.
- Tarybos prašoma kuo skubiau priimti siūlomą Reglamento dėl Europos saugumo veiksmų (SAFE) projektą.
- Teisėkūros institucijų prašoma iki vasaros priimti Europos gynybos pramonės programą (EGPP), įskaitant jos pramos Ukrainai priemonę.
- Teisėkūros institucijų prašoma prioritetine tvarka apsvarstyti Europos regioninės plėtros fondo pakeitimus, kurie bus pasiūlyti iki 2025 m. kovo mėn. pabaigos. Atlikus sanglaudos politikos laikotarpio vidurio peržiūrą, nacionalinės, regionų ir vietos valdžios institucijos galės savanoriškai pagal savo dabartines programas skirti lėšų naujiems prioritetams, įskaitant gynybos ir saugumo pajėgumų stiprinimą.

- Valstybių narių prašoma skubiai paspartinti bendradarbiaujamuosius viešuosius pirkimus gynybos srityje, laikantis Europos gynybos pramonės strategijoje (EGPS) pasiūlyto bent 40 proc. tikslo, be kita ko, pagal priemonę SAFE.
- Valstybių narių prašoma skubiai susitarti dėl plataus užmojo naujos karinės paramos Ukrainai iniciatyvos, be kita ko, artilerijos šaudmenų, oro gynybos ir mokymo bei aprūpinimo įranga.
- Komisija skatins Ukrainos gynybos pramonės integraciją į bendrąją rinką, remis karinio mobilumo koridorių išplėtimą į Ukrainą ir išnagrinės Ukrainos galimybes naudotis ES kosmose teikiamomis vyriausybiniomis paslaugomis.
- Komisija ragina Europos investicijų banko valdytojų tarybą skubiai padidinti paramą Europos gynybos pramonei, visų pirma dar labiau susiaurinti reikalavimų neatitinkančios veiklos sąrašą ir padidinti teikiamo finansavimo apimtį.
- Komisija nedelsdama pradės strateginį dialogą su gynybos pramonės atstovais, taip pat prireikus pasitelks EGA arba ES karinio štabo ekspertines žinias.
- Komisija iki 2025 m. birželio mėn. pateiks pasiūlymą dėl bendrojo supaprastinimo gynybos srityje.
- 2025m. ES pateiks Europos ginkluotės technologijų veiksmų gaires dėl investicijų į dvejojo naudojimo pažangiuosius technologinius sprendimus.
- Iki 2025 m. pabaigos Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis priims bendrą komunikatą dėl karinio mobilumo, prie kurio bus pridėti būtini pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų.

ES yra ir bus taikos projektas. Ji turi galėti apsaugoti savo piliečius, ginti savo interesus ir puoselėti savo vertybes. Ukraina nusipelno karinės paramos, kad galėtų apsiginti nuo besitęsiančios karinės agresijos ir užtikrinti, kad galėtų apsiginti ateityje. Gerokai padidintos investicijos į gynybą turėtų teikiamą persiduodantį poveikį visai ekonomikai, prisidėtų prie konkurencingumo, darbo vietų kūrimo ir inovacijų daugelyje sektorių – nuo aeronautikos iki laivų statybos, nuo plieno iki kosmoso, nuo transporto iki dirbtinio intelekto. Tinkamai pasinaudojus šia galimybe, Europos atsparumas pasaulyje, kuriame daugėja grėsmių, galėtų labai padidėti.

Europa turi priimti drąsius sprendimus ir sukurti gynybos sąjungą, kuri vienybe ir jėga užtikrintų taiką mūsų žemyne. Ji privalo tai padaryti dėl savo NATO sąjungininkų, Ukrainos ir pirmiausia savęs, Europos piliečių ir vertybių, kurių ji laikosi. ES ir jos valstybės narės turi priimti šį istorinį iššūkį.
